

M. ŞEHMUS GÜZEL

ŞAIRLERİM.BİR

ekitap.aqorum.com

M. ŞEHMUS GÜZEL

ŞAIRLERİM. BİR

İlk sunumu: Nisan 2020

Yapıt: M. Şehmus GÜZEL

Teknik yönetmen ve kapak: Ferruh DİNÇKAL

Dizgi : MŞG

Sayfa düzeni : MŞG

İSBN : Belki gelecek. Belki gelmeyecek. Zamana, duruma, gelişmelere bağlı.

Bu yapıtın yayın hakları yazarına aittir.

Kitaptan edinmek için iletişim: Gerekirse. Şimdilik ekitap.ayorum.com deyin, tıklayın, “indirin”, götürün.

Hediyemizdir.

İÇİNDEKİLER

SUNU _____	5
AHMET NECDET SÖZER'E DAİR _____	9
NİHAT ZİYALAN, ŞAİR _____	15
ADNAN YÜCEL, YAS _____	23
BEJAN MATUR: HAVADA KUŞKU VAR _____	27
AZİZ KEMÂL HIZIROĞLU : ŞİİR ÇIĞLIK / ÇIĞLIK ŞİİR _____	32
ŞİİRİNE YOLCULUK _____	37
BAYRAM BALCI SORGULUYOR YAŞAMI VE ÖLÜMÜ _____	42
YUSUF HAYALOĞLU KALANLAR YAŞATIR / GİDENLERİN ANILARINI / ÇIĞLIKLARINDA _____	49

SUNU

Kim ne zaman, nerede ve nasıl şair oluyor?

Bu sorunun yanıtı henüz bulunamadı. Ama herkesin bir gün veya başka bir gün şiirsel bir şey anlatabildiği, anlatabileceği ispatlı. Hele bizimki gibi sözün ve sözselin ağırlıklı olduğu cemaatçi, bir arada yaşamaya mahkum veya alışmış, bir arada yaşamayı bilen ve birçok şeyi bir arada yapmayı adet edinmiş toplumlarda.

İşte birçok şeyi birlikte yaptığımız için kimi şeyleri de o çerçevede yaratabiliyoruz.

İş aslında o zaman yaratılanların kağıda dökülmesine kalıyor. Tamam da kalemi kim tutacak? İşte sorun da burada : Kimimizin zamanı yoktur. Kimimiz zaten böyle bir şeyi aklımızın uçundan bile geçirmeyiz. Ne var yani kahvelerde anlatılanlar zaten herkesin bildiği şeyler değil mi?

Değil bana sorulursa.

Ve her söz bir birikime işaret eder. Her söz ve her birikim ise yazılırsa ancak kalıcı olabilir. Bundan daha açık bir bilgi de yoktur aslında. Ama gel de anlat bakalım!

Kahvelerde uçuşan sözleri biri filesiyle kelebek avlar gibi avlayabilseydi kim bilir ne şiirler, ne öyküler çıkardı. Kimi öykü ve/veya roman yazarının Paris’lerde cafe’lerde, o “zinc” senin bu bar benim diye dolaşmalarının bir nedeni de budur : Ceplerindeki görünmez teyplere konuşulanları kayıt etmek. Bunun ayıbı da yoktur : Nitekim kimi yazar böyle bir yöntemle çalıştığını bizzat açıklamaktan çekinmedi, çekinmiyor. Hem niye çekinsin?

Ama her yapıt böyle yaratılamaz. Kimi kez yaşananların, çekilenlerin, görülenlerin ve görünemeyenlerin, biriktirilenlerin damıtılmasından da çıkar ortaya çok şık ve çok şirin eserler.

Güzel bir şiir dar zamanlarda yazılandır. Zevkle okunulan.

Şiirimizde çoğu kez öykü tadı vardır. Gelenekseldir. Böyledir bizde. Nâzım Hikmet, bildiğiniz gibi, “şiire” şiir demez “yazı” derdi. Büyük Şairimizin demek istediği aslında hikâye anlamında bir şey. Yani “öykü”. Aynı kanıdayım. Nâzım Hikmet te epey öykü anlattı, şiirle ve şiirsel boyutlarıyla. Yusuf Hayaloğlu’nda, Aziz Kemâl Hızıroğlu’nda, Bayram Balcı’da, Bejan Matur’da, Deniz Günal’da, Adnan Yücel’de, Yılmaz Odabaşı’nda, Erol Zavar’da, Nesimi Yaman’da, Nevzat Çelik’te ve daha pek çok şairimizde aynı tadı buluyoruz. Öykü tadında şiiri.

Şairlerimin şiirinde “görünür”, duyulur, duyumsanır bir biçimde Orhan Veli şiiri tadı da var : Neden? Çünkü konuşulan, herkesin her gün yinelediği sözcüklerle şairlerim sanki olağan, sıradan bir yaşam hikayesi anlatıyor ama bu anlatılan yaşam hikayesinde şiir tadı var.

Bu şiirleri okurken Sait Faik de aklıma geliyor. Ama Türkiye’de hala Sait Faik’in (sadece) öykü yazarı olduğu sanılıyor. Oysa Sait Faik a’dan z’ye şairdi ve sürekli öykü türünde şiir yazdı. Şairdir evet : Boşuna mı soyad olarak Abasıyanık’ı seçti?

Şairlerimin çoğu şiirinde bahsi geçen her sahne gözümüzün önünde capcanlı hale giriyor, apaçık bir şekilde canlanıyor : Bu bağlamda Yılmaz Güney’in Osman Şahin için söyledikleri aklıma geliyor : Osman Şahin’in aktardığına göre, eserlerini sinemaya uyarlamak isteyen Yılmaz Güney, O’na aynen şunları söylüyor : “Sen hiç farkında değilsin, ama tam bir sinemacısın Babam,

farkında olmadan müthiş detay veriyorsun. Senin her yazdığın kolayca resimlenebilir.”

Şairlerimin söylediklerinin neredeyse tümü hafızamızda canlanıyor, resmediliyor, resmoluyor. Resim ve şiir bir arada o zaman: Sanatçı sanatıyla karşımızda işte. Güzel şiir yılanı deliğinden çıkarır...

Bunun için mi şiir yazıyoruz : Yılanı deliğinden çıkarmak için mi ?

Belli değil. Peki o zaman neden şiir yazıyoruz? Neden şiir yazılır?

Çünkü çok acı çektik. Çünkü çok zulüm gördük. Anlatabilmek için ne iyi ki şiire sarılmak mümkün.

Şiir konusunda düşünen pek çok filozof, yazar, gazeteci, eleştirmen, şair, bilim kadın ve adamına göre, acı çekmeyen, acıyı tanımayan, ezilmenin ne olduğunu bilmeyen şiiri de bilemez.

Nedeni sadece bu olamaz diyenler de var elbette.

O halde sorumluzu yineleyebiliriz: Neden şiir yazılır?

Bu çalışmada genç şairlerimizden birkaçının bu konuda neler düşündüklerini, neler dediklerini, neler yazdıklarını aktarıyorum. Aktarmaya çalışıyorum.

Şair ne yapıyor şiirinde ?

Denizi, güneşi, taş duvarlı evleri, kırlangıç yuvalarını (kırlangıçlar “geniş ve sivri kanatlı, oldukça çatalkuyruklu ve ötücü kuşlardır”, bildiğiniz gibi), eteklerinde rüzgar esen kadınları, kuyudan su çeken erkekleri, merdiven boşluklarını anlatıyor. Sezgileriyle. İmgeleriyle.

Kalbinde şiirleriyle şair hayatbilgisi dersleriyle doludur. Ana sevgisiyle de.

Şair birçok konuyu yazıyor. Düşündüğü algıladığı gibi hayatı da. Şair yaşamı sorguluyor. Ölümü irdeliyor. İkisini birden sarsıyor, karıştırıyor, harmanlıyor. Yaşamak ve ölmek konularının ortak noktalarını bulmaya çabılıyor : Ölümle örneğin arkadaş olmak mümkün mü ? Ölümle birlikte yürümek. Her sabah, her göz açtığında geceyi bir daha göremeyeceğini, gelecek günü seyredemeyeceğini bilerek uyanmak. Günün alışılmış, denenmiş, tiktaktiktak taktiktaktik eylemlerini yeniden ve yeniden yinelemek.

Yaşamak.

Okumak, okumak, daha çok okumak.

Kimi ustanın yapıtlarını bir, iki, üç ve daha çok kez okumak : İşte hemen ilk akla gelenler : Nâzım Hikmet, Ahmed Arif, Adnan Yücel, Ece Ayhan, Cemal Süreya, Abidin Dino (evet çünkü şairdir aynı zamanda), Melih Cevdet Anday, Orhan Veli, Oktay Rifat, Sait Faik (az sayıda şiiri vardır ama yazdıkları özgün ve ilginçtir), Sezai Karakoç, Yılmaz Güney (hem şair, hem öykücü olarak anıyorum burada), Nihat Ziyalan, Lale Müldür, Nihat Behram, Ataol Behramoğlu, Bejan Matur, Ahmet Telli, Yılmaz Odabaşı, Bayram Balcı, Zafer Yalçınpınar, Yusuf Hayaloğlu, Ahmet Kaya ...

Dahası da var.

Bu çalışmada, yukarıda adı geçenlerden birkaçının, ustaların açtığı yollarda yürüyenlerden veya kendi yollarını bizzat kendileri seçenlerden birkaçının şiirini okuyalım diyorum.

AHMET NECDET SÖZER'E DAİR

1975 Yazındaydık. Fransa'nın güneyinde şirin Aix-en-Provence kasabasında : Marsilya'ya otuz kilometre. Casis'e otuz kilometre. Akdeniz'e otuz kilometre.

Yaz sıcaklığı bindiriyor. Bunalınca sıcaktan denize atıyoruz kendimizi. Denizden önce bir otomobil bulup otomobile atmamız lazım kendimizi.

Bütün bunlar bir sabah kuşluk vakti kapıyı üç kez çalan bir postacı gibi karşımıza Ahmet Necdet Sözer'in çıkmasına kadar sürdü. Prof. Dr. Ahmet Necdet Sözer öğretim üyeleği yaptığı Erzurum Edebiyat Fakültesi'nden nasıl olmuşsa olmuş üç aylık (mıydı ?) "bilgi ve görgüsünü geliştirmek» isimli bir burs ayarlayıp pınlını pırtını toplamadan, neredeyse bir kravat, bir gömlek, bir çeket, bir pantolon Aix'e "ışınlanmıştı". Aslında ışın bizzat kendisiydi.

"Hocalık" filan umurunda değildi. Erzurum'daki öğrenci kentinden, kampusundan çıkıp Aix'teki öğrenci kasabasına varışı bir tür "kurtuluş"tu O'nun açısından.

Aix'te, "Öğrenci Yurdu"nda "misafir öğretim üyelerine" ayrılan özel bir bölümde kalıyordu. Öğrenci takımının odalarından biraz daha genişçe bir oda, bir banyo, bir balkon. C'est tout. Evet işte tümü tamamı bu kadar. İşte "Hoca"nın yeni "Evi".

Evi Yurt'ta benim kaldığım odaya yakın olduğu için ve tanışır tanışmaz kaynaşmamız, birbirimizi kırk yıllık dost gibi kabul edişimiz sonucu Ahmet Necdet'le ayrılmaz ikiz kardeş olduk. Doğrusunu isterseniz doktora tezimi bitirmiş, metnin daktiloya çektirilmesi işiyle uğraşıyorum ve ekim 1975'te yapılacak doktora tezimin savunmasını beklerken bir elim futbol veya basketbol

topunda öbür elim Elisabeth’de, her zamanki gibi Aix’e erken gelen yazın ve doktoramı bitirmiş olmanın keyfini çıkarıyordum. Arada bir Casis. Bir Marsilya. Bir Cannes. Bir Isle-Sur-Sorgue yapıyorum ve rahatım.

Ahmed Necdet 1970’lerin başındaki “Erzurum Big Brother” havasından Aix’e sanki bir can simidine sarılarak gelmişti ve her şey ama her şey ona günlük güneşlik görünüyordu. Ve sanki uzun zamandan beri ilk kez derin bir nefes alıyordu. Arada bir Nâzım, bir Aragon, bir Apollinaire, bir Baudelaire patlatıyordu, sonra “Haydi gel bir-iki bardak kırmızı atalım” diyordu. O’nu kıramazdım, ve hiç kırmadım da, saat kaç olursa olsun.

Her şeyi en kısa zamanda görmek, öğrenmek, bilmek istiyordu. Ben de beş yıldan beri Fransa’larda dolaşıp durduğum, çok çalışıp, çok gezip, çok koştüğüm için ve öğrenciler arasında en kıdemli olmamdan dolayı ona herşeyi en iyisinden tanıtmak için çabalıyordum. Günlük programımız aslında son derece basitti :

Sabahları Yurt’ta ağaçların gölgesine serdiğim bir battaniyenin üstüne biz de seriliyorduk, her sabah o günlerde abone olduğum bir gazete, Cumhuriyet, ve ülkeden gönderilen birkaç dergi gelmiş oluyordu ve sabah kahvaltısından sonra tetebuat ve kıraat işlerine başlıyorduk. Birkaç kişi her birimiz kendine özgü yorumlarımızla memleket havadislerini değerlendiriyorduk. Her sabah, kahvaltıdan sonra, “Vatanı kurtarıyorduk” ama vatan bizimle kurtulmak istemiyordu. Bu son noktayı açık, seçik ve kesin bir biçimde birkaç yıl sonra üzümlere öğrenecektik, ama henüz sağlığımızın verdiği umutla gelecekte umutluyduk. Mutluyduk. Vatanı kurtarmak az iş değil hani. Ahmet Necdet bizi dalgın dinliyor, bir parça müziple bakıyor, bıyık altından tebessümle yetiniyordu. O biliyordu. Biz henüz bil(e)miyorduk.

Tartışma, sohbet, inceleme vesaire öğlene dek sürüyordu.

Öğlen yemeklerini ve bir yere gidilmemişse akşam yemeklerini iki adım ötemizdeki üniversite lokantasında atıştırıyorduk. Epey tantanayla. Hizmet işini gülerek, eğlenerek, öğrencilerden birini veya ikisini kapmaya çalışan ve kapan güzel, çirkin, sevimli ve neşeli kızlarla karşılıklı atışarak, takışarak, sevişerek, öpüşerek (şaka canım) ... Herkes için değil, nitekim Atilla, o neşeli genç kadınlardan biriyle yaşamaya başlayacak, genç yaşta baba bile olacaktır.

Ahmet Necdet işte böylesine alışılmış, geleneksel ve tarihi bir sabah, öğlene yakın, birkaç gündür bir “huri” gibi bahçede, üniversite lokantasında, yarı giyinik yarı soyunuk, bembeyaz bazen sapsarı saçları hep uzun ve hep dağınık, yaşlı ama kubbe yerinde, konuşmak yerine dans etmeyi, kollarını başının üstünde dolaştırmayı ve aynı anda kendi çevresinde dönmeyi, göbek dansından ince figür gösterileriyle yılanları bile yuvasından çıkarmayı başaran, ölüleri diriltten, evet konuşmak yerine şarkı söylemeyi veya bir şiir patlatmayı tercih eden, gençliğinde epey kalp yakmış kendi kalbini de birkaç kez yakmış ve kül olmadan birkaç kalp daha yakmaya kesin kararlı bir güzele, altmışlarında bir güzele, abayı yaktı. Gözümüzün önünde. Şaşırmadık desem yalan olur.

Ahmet’ciğim ne yapıyorsun kadının ilk temasta öbür dünyaya gitme tehlikesi var filan demelerimize aldırmadı ve olanlar oldu. Artık Ahmet Necdet nerede Huri de orada. Kadın Ahmet’e aşık. Nasıl olmasın ? Fransızca’yı Baudelaire, Apollinaire, Aragon “ağzıyla” konuşan ve şiir gibi yaşayan ve içen bu adama nasıl aşık olmasın ? Ahmet te O’na aşık. Biz tanık. Kadın ölmedi. Ahmet Necdet te.

Öğrenci yurdununun değişik noktalarında keşistiler, birleştiler, ayrıldılar, koklaştılar, yüzlerini ve saçlarını birbirlerine sürdüler.

Arada bir Ahmet Necdet “Şehmus’cuğum ben ondaki şiire bayılıyorum” filan demeye başladı. Tamam bu işin şiiri yazıldı bile...

Bu böyle ne kadar sürdü hatırlayamıyorum...

Bir gün ama Ahmet Necdet’in rengi benzi attı : “Şehmus’cuğum yandım, eşimden mektub aldım, yakında beni ziyarete gelecek, Huri’yi ne yapmalı ?”

Kolay.

Huri’ye daha genç ve daha yakışıklı (O günlerde Ahmet’ten daha yakışıklısını bulmak ta pek kolay değildi hani) birini bulmalı veya Huri’yi Avignon Tiyatro Festivali için Avignon’a (Aix’e şöyle böyle altmış kilometre kadar) göndermeli. Evet Huri, şiir gibi kadın, anlayışlı çıktı ve aradan çekildi. Ahmet Necdet’in şirinliği de bu işte rol oynadı. Ve Ahmed Necdet eşini “kuma” sorunu olmadan gönül rahatlığıyla karşıladı.

Huri’nin bir gece ansızın tak kapı gelmesinden de hep çekinerek... Ama Huri bir daha gelmedi. Bir daha görmedik.

Ahmed Necdet’in eşi çok hoş, çok sevimli bir kadın, gerçek bir yenge olarak hepimizin beğenisini kısa zamanda ve hakıyla kazandı...

Zaman akıp geçti : Ahmet Necdet önce kravatını çıkardı. Sonra çeketini. Gömlekle dolaşırken kimi yaz akşamı serinliğinde üşüdüğü olunca “Sana artık bir kovboy montu alalım” dedik. Ve aldık. Bir de jean çektik altına. Tamam. Ahmet Necdet, hesabını yapalım, 1975’te 42 yaşında olmalı, bizim gibi giyinir oldu, saçlarını bile uzattı, sakalını da. Erzurum unutuldu.

14 Temmuzda havai fişekler filan atılıyor, kutlamalar gırla gidiyor. Biz de, «Bizim A Takımı» diyelim, Aix’in en meşhur tur alanı Cours

Mirabeau'da birkaç turdan sonra alışık olduğumuz, garsonundan patronuna, patronunun eşine (Onu A. A. hepimizden daha iyi tanıyordu), müşterilerine kadar herkesi tanıdığımız kahvemizin terasına çöktük. Biralara söylendi. Ahmet Necdet şaraptan şaşmaz. Tamam ona bir kırmızı. Havai fişekler atılıyor, bizden şöyle böyle bir elli veya yüz metre kadar ötede... Biz sakın sakın içkilerimizi yudumluyoruz, Ahmet Necdet döküyor... Birden bir yanık kokusu. Nedir, ne oluyor ? Keskispas ? Vay Baboooo. Ne oldu dersiniz ? Ahmet Necdet'in o yepyeni, o tiril tiril montuna isabet eden havavi fişek döküntüsü montunu bir parça yaktı. Ve bu bir anı olarak kaldı.

Ahmet Necdet bu konuda bir şiir yazdı mı ? Bilemiyorum. Ama o günlerde şair olduğunu açık etmiyordu. Şair gibi yaşamasına, şair gibi sevmesine ve şair gibi konuşmasına rağmen.

Günler günleri izledi ve Ahmet Necdet'in şarap aşkı geliştikçe gelişti. O günlerde yine Erzurum'dan gelmiş kendi halinde, kibar bir öğretim üyesi daha vardı, hem bizimle olmak, yaşamak ve yaşamın tadını çıkarmak isteyen, hem bizimle olamayan, çünkü Erzurum "toplumsal baskısının" eziyetini bir türlü üstünden atamayan, ama hep efendi, nazik bir adam, Ahmet Necdet ondan veya ondan değil de onun belki bir gün bunları anlatmasından çekindiği için şarabımızı vakti gelince ve herkese faş etmeden içiyorduk... Bilhassa yemek sonrasında...

O yaz Ahmet Necdet'le günlerimiz, sabahlarımız, akşamlarımız ve gecelerimiz böyle geçti. Sonra günü geldi ve Ahmet Necdet bizden ve Aix'ten ayrıldı. Uzun zaman mektuplaştık. Mektuplarını bir gün bulursam sizlerle paylaşmak isterim. Çok iyi bir insan olarak anılarımızda kaldı. Şiirlerini okudum. Kitaplarını yayınlamasına çok sevindim. Şiir kitaplarından söz ediyorum tahmin edeceğiniz gibi. Çünkü onun için coğrafya profesörü olmak ekmek parası

meselesiydi. Hayatını şiire adamıştı. Sadece şiire ve sevdiği şairlere. Toprağın bol olsun Ahmet Necdet kardeşim. Işıklar içinde yat.

Şiirlerle yaşayacağız ve seni asla unutmayacağız. Her şarap şişemi açtığımda ilk iki yudumu toprağa senin için serpiyorum. Sözümü tutuyorum. Kardeş payıdır. Paylaşmayı sen de benim kadar, belki benden daha çok seviyordun. Unutmak mümkün değil.

İşte şimdi tam zamanıdır ve “Gökten Şiir Dökülür”, acımızı azaltmak için :

“yürek yorgun düşerse söyle gün neye döner

gündüzlerle tükenir

elbet geceye döner

bir bellek olur ışıır çorum’dan alaybey’e

narkoz esrarı sürer

diazem meye döner

çokluk sürçen zamandır

bir çifte kaburgada ürperir sultan gelin

aşk bilmeceye döner hüzne kapı açsa da

dostluklar birer birer

pusudaki her kurşun bir konfetiye döner

tenha bir bahçedesin ki orda ahmet necdet

gökten şiir dökülür

söz düşünceye döner”

NİHAT ZİYALAN, ŞAİR

GEÇMİŞİMİZDE, YAKIN TARİHİMİZDE, KİMİ ZAMANLAR SATIRLARI PEŞPEŞE SIRALAMAK VE KAMUOYUNA SUNMAK CESARET İŞİYDİ. BUNDAN EMİNİM VE BUNA CESARET EDENLERİN CESARETİNDE ADANA'DAKİ KEBABIN, YOGURDUN, KAVUNUN, ERİKLERİN (ERİK ÇİÇEKKEN YENMEZ), ELMALARIN VE O İRİ SALKIMLARIYLA KARA ÜZÜMÜN KATKISI KESİNDİR. BUNU BİR YERE NOT EDELİM. ŞALGAMI ASLA UNUTMADAN ELBETTE.

Şimdi saat tam 14:28. Burada, köyevimizde, ortalık olağanüstü sessiz, kuşlar bile öğleden sonrası uykusunda. Tuşlara dokunmaya ara veriyorum. Bir kitap alıp erik ağaçlarının yoğun gölgesindeki konforlu, Gazanfer Bilge otobüslerine nanik, koltuğuma kaykılıyorum...

HOPPP KİTAP BENİ ALIYOR VE ADANA'LARA KADAR GÖTÜRÜYOR. BEŞ DAKİKALIK YEMEK VE ÇAY MOLASI BİLE VERMEDEN. HOPPP...

Vaktiniz olursa Nihat Ziyalan'ın Tomurcuk Sevda isimli şiirler kitabını okumanızı tavsiye ederim.

YASAĞMEYVE KİTABI olarak Komşu Yayınları'nın Şubat 2009'da okuyuculara sunduğu yapıt minicik ama bir özgeçmişin bu kadar iyi şiir-sel-leştirilmesi de az bulunur cinsten: Oku, okuduktan sonra yanında yan gelip yat ve uyanınca iki şiir de sen patlat cinsinden.

Evet şair kendi özgeçmişini kronolojik olmayan bir biçimde damıtmış, olayları ve "kahramanlarını" bekletmiş bekletmiş bekletmiş, sonra kalkmış bunların tümünü sarmış, sarmalamış oya işler gibi işlemiş ve bize sanki bu işler böyle yapılmamış gibi sunuyor. Usta işi.

Çok ta iyi ediyor: Şairin özgeçmişi çünkü böylece şiir-sel-leşiyor. Evet bu bir sel şiirdir. Böyle demek mümkün burada. Umarım Nihat Ziyalan bu konuda muhalefet şerhi koymaz. Adanalı olmakta biraz da çünkü muhalif olmak vardır : Hele Yılmaz Pütün'ün çocukluk, ilk gençlik, gençlik, orta yaşlılık ve ömürboyu arkadaşısınız.

Nihat Ziyalan'ı anımsamayanlara anımsatmak için sinemada en iyi yumruk yiyen, hatta “yumruğu iyi yemek için suratını uzatan” aktördü diye tanımlasam yeter mi? Yetmezse Yılmaz'ın neredeyse bütün fimlerinde “asıl oğlan”ın en belalısıydı, arada bir de “esas oğlanın arkadaşı”ydı desem.

“Tamam mı Abiler?”

“Abiler” diye yazınca aklıma geldi : Nihat Ziyalan'ın babası Adana'nın en iyi “şalgamcı emmi”sidir. Adı sanı, ünü ve ismiyle şiirlere yansımıştır. Sadece oğlununkilere değil elbette. Öncesi de sonrası da var. İşte Memed Arif B. imzalı nam-ı diğer Mehmet Bacaksızlar'ın (Şimdi kalkıp böyle soyadın olursa elbette sen de saklarsın diyenler olabilir, onlara lütfen yerlerinize oturun ve ders bitene kadar dinleyin derim. Ama demiyorum. Çünkü olmamış erikleri ve hele bir de yere düşmüşlerse yemiyorum!).

Ve şair Bacaksızlar yazıyor :

“Bizim Nihat'ın babası

Şalgamcılar piri

Konyalı Mustafa'dan.” (Balkonda İlk Yaz, Adana, 2007.)

Evet hikayemiz böyle başlıyor. Ama ana olmadan süremiyor. Nihat'ın babası Çerkestir, anası Kürttür. Ve Yılmaz'ın anasıyla, “Güllü Teyze” ile yani, Kürtçe konuştuklarında Nihat biraz ofsaytta kalıyor. Ve bunu aktarmaktan asla çekinmiyor: Aynen :

“Kürt annelerimiz tanıştığında
gözlerimiz dolarak seyrettik
yaşam öykülerini eğirerek aynı kirmanda
ağıt örmelerini.”

Yılmaz’la tanışmaları başlı başına bir film. Ancak Adana’da
çevrilebilen cinsten. Al işte:

“(…)

atladım Kanal Köprü’de balıklama.

Okul kaçmıyor ya!

Tarzan gibi birkaç kulaç atıp

‘Neredesin Ceyn’ dedim içimden.

Su sızarak çıktığımda

Karşımda taydaşım biri:

Teni yanık, turfanda patlıcan burnu,

Dışleri pırıl

Nar çatlamış gülüşünde.

Dizimizin altına sarkık

Siyah donlarımızın göz kırpmasıyla,

Kaynaşiverdik birbirimize.

(…)

Dar Film’de çalışıyordu Yılmaz,

Hafta sonları başka film şirketlerinde

Pursantaj memurluğu.

Ben de girdim o işe.”

Ve böyle başlayan arkadaşlık ekmeğe kayıntı olur. Peynire katık. Bitmez.

Bu ortaklığa zaman içinde Özdemir İnce katılır. Sonra Nihat'ın gittiği her yerde bulduğu bütün edebiyat dünyamız. Hepsi sırası gelince sahneye çıkar, rolünü yapar, çekilir sonra sessizce. Diğerlerine yer açar. Gelenler ayakta kalmasınlar diye.

Tomris Uyar ile Turgut Uyar unutulmayanların en başında gelir bu sıralamada.

Ama bir dakika Memet Fuat'a da hemen yer açmalı. Memet Fuat hem kendini iyi anlatmıştır, makale ve kitaplarında, hem de başkaları onu. (Gölgede Kalan Yıllar hemen anılmalı: Adam Yayınları, İstanbul, 1997.) Ama Ziyalan da bir şiir içinde bir anlatıyor ki Memet Fuat'ı, hiç tanımayan bile bütün özellikleriyle Piraye'nin oğlunu buluveriyor karşısında : Voleybol merakı, şiire düşkünlüğü, çok iyi gizlemesini bildiği babacanlığıyla huzurlarınızda Nâzım'ın “oğlu” (s. 32 ve 33'te.)

Bu ve benzeri şiirler artık sadece şiir olarak ta değerlendirilemez, bunlar aynı zamanda şık ve şirin birer “portre” biçimine dönüşüyorlar çünkü.

İşte Can Yücel için yazılan : “‘Reis’, Ankara’da bir meyhanede bekliyor hepimizi. Güler dahil.”

Danyal Topatan sırasının peşindeyken “ciğaralığı” biraz fazla üflediği için uyuyakalabilir, ama Nihat onu bile uyandırmasını biliyor. Danyal Topatan James Bond'la aynı filmde at koşturan adam canım! Melina Mercoury'ye “follow me” diyen. Danyal öyle

kolay kolay unutulur mu? Bütün bunları Topatan size bir anlatsın da dinlemeyin bakalım :

“Baltasıyla traş olan/Camoka.”

İstanbul’da Cemal Süreya vardır. Harbiden şair adam : “Üstü Kalsın”. “Yağmurun Yağması İyidir” ...

Fatoş Güney ve “Yılmaz Güney 2” de İstanbul’dadırlar artık. Gün ve Tarih. Anılar ve gelecek.

Attilâ İlhan İzmir’de Nihat’ın ağzını açık bırakır. Aynen. Bu adam tamamen şair.

İzmir, Balıkesir ve Kazdağı tarafları aydın, şair ve yazar kaynar : Özdemir Hazar, Kemal Bilbaşar, Turgay Gönenç, Tarık Dursun, Samim Kocagöz, “Çerçi” Yusuf, Nahit Ulvi Akgün, Necati Cumalı (“avukat”), “Buranın ırmık helvası meşhurdur/yyelim mi?” diyen ve bilhassa “Abiler” Mustafa Seyit Sutüven unutulmamalı asla. Hani Nihat biraz daha erken gelseydi Sabahattin Ali de şuradan çıkıverirdi, koltuğunda çantası, elinde vazgeçilmez fotoğraf makinasıyla : Şipşak! Askerlik o zaman bir şiir gibi yaşanabilir. Ziyalan da öyle yaşadı askerliğini.

Sonra Orhan Peker çıkagelir İstanbul’da aniden hiç belli olmaz : Ve kayıntı için mutlaka “hamsi buğulama” önerecektir, bütünlemesiz. O kadar ki dayanamaz reçetesini yazıp verir. Hani insanlık halidir bir adada tek başınıza kalırsanız işinize yarar diye. Ziyalan’ın bir “Ada-Kıta”ya gideceği, güneş, balık ve göz alabildiğine genişlik dünyasına dahil olacağı o tarihte henüz bilinmiyordu. Defter-i Kebir’e yazılmıştı mutlaka ama kullar habersizdi. Olabilir. Aman dikkat : Buğulamaya “Su girmez! Çorba yapmıyoruz!” (s. 62-63.) Ressamların yemek yapması da bir sanat eseridir icabında. Abidin’in menemen hazırlamasını bir görseydiniz şaşardınız.

Zaman akar. Boğaziçi de.

Saati gelince, Orhan Peker'in "Japonya'da yaptığı", "tuvalinin arkasında Osoka yazan o yarım elma" resim sayesinde Nihat krişi kıracaktır: Ver elini Sydney!

Ama Adana ve Seyhan, çocukluk, Yılmaz'la Özdemir, sinemayla şiir dergileri yakasını bırakmayacaktır Nihat'ın. Ne de anası, babası, kardeşleri ve toplumsal ailesi. Yılmaz, Özdemir başta tümü tamamı orada da O'nunla beraberdir. Hele Ayçelen ile Nedret. Veya Nedret ile Ayçelen. "Selam Nedret!" Ve elbette Mustafa.

İstedığınız kadar adresinizi "Sydney-Blacktown" diye yazın kimsecikleri inandıramazsınız: Çünkü "Opera House'un önünden İstanbul Boğazı akar... Manly'den dönen Büyükada vapurunda güvertede Yılmaz'la buluşursunuz, saçlarınız rüzgârda uçuşur ve bilhassa "Abiler" dayanamazsınız itiraf etmek zorunda kalırsınız :

"Kulaklarım dayanamıyor artık,

içimden kopup gelen,

nedenini bulamadığım seslere.

(...)

Gurbet diye yola düşüp

Sabır ipliğiyle ördüğüm,

Bu sesler mi

Çarpa çarpa yankıya dönüşen?"

"Bilemiyorum

Nasıl yatıştıracağımı

Çığa dönüşmeden."

“Dur Paramatta Nehri!

Önüne katmış her şeyi sürüklerken

bırakma Nihat’ı burada

eve götür beni nehir.”

Sobe Nihat!

“Her tomurcuk seni sordu

Açarken”.

Adana veya Sydney, her yerde her zaman Nihat ve Yılmaz... fena halde kaptırmışım, aniden aklıma geliyor : Bu yaz sıçağında eşim atölyesinde bir şeyler yapıyor. Ama hiç belli olmaz bakarsınız birdenbire uykusu gelir, erken kalkmıştır, uyumamıştır, filan filan veya filan filan, o da öğleden sonrasına uykusuna çekilebilir. Vive la sieste.

O zaman Nihat ve Yılmaz, kitap ve ben ve ortak dostlarımız erik ağaçlarıyla sohbe başlarız. Ve bu sohbet bakarsınız yeniden tuşlara yansır, şaşırırsınız. Bu işler hiç belli olmaz. Plaj biraz uzak. Atlantik Okyanus’u “orada”, ama “orada” bize şöyle böyle iki yüz kilometre kadar. Yakınımızda birkaç havuz var “çimmek” için. Ve bilhassa çocuklarla tıka basa dolu. Ama oralara kadar gitmek epey zahmetli. Havuzları en iyisi çocuklara bırakmalı. Çarşamba sabahları hariç. Ay sonunda Nice taraflarından ve/veya Korsika’dan Akdeniz’e bir merhaba demek mümkün olacak. Bakalım. O zaman belki evimizin plajında biraz uyuklayarak yazarım. Maksat Ali Abeme selam göndermek olunca. Bir de Nihat Ziyalan’a. “Deli dalgalarla” baş edebilirsem.

Yılmaz’lı filmleri hiç kaçırmadığımız lise yıllarımızda bir tekerlememiz vardı: “Nereye gidersen git, Nihat Ziyalan’a dikkat

et!” Sular aktı, denizler taşmadı ama zamanlar devrildi ve Güney’li filmlerin “kötü adam” çok iyi şair oldu. Sydney’den sesleniyor. Kimi zaman ise bakıyorsunuz Adana’da bir ödül alıyor. Veya Ege bölgesinde iki şiir patlatıyor. Adam anadan doğma muhalif olunca.

NOT : Nihat Ziyalan’dan son haberlerini almak için Erdinç Günce ile yaptığı şirin ve samimi, hakikaten samimi söyleşiyi kaçırmayın derim : www.arkabahce.com sitesinde. Giriş serbest.

ADNAN YÜCEL, YAS

Yasla birlikte yaşamayı öğreneceğiz. Mutlaka. Ankara'da vurulanlarla, Paris'tekiler ve bütün ötekiler, çocuğumuz, torunumuz, kardeşlerimiz, yakınlarımız, akrabalarımız, yoldaşlarımız, yol arkadaşlarımız.

Onlar bizler de olabilirdik. Ölüm çünkü artık serseri mayın gibi dolaşıyor aramızda.

Yas tutuyor ve ağlıyoruz: Hem onlara hem onlar olabilecek kendimize. Yas ve ağlamak dayatınca Adnan Yücel'in şiirlerine sarılıyorum. Onlar da bana. "Ağlarınız birlikte" o zaman. Şiirler ağlamaz diye bir kural yok henüz. Varsa bile, olsa bile hükmü kalmadı artık.

Şimdi tam sırasıdır sizlere de, canlarım, kardeşlerim, Adnan Yücel'den birkaç satır okumalıyım. Emin olabilirsiniz, benim cenaze törenimde de Adnan Yücel okunmasını isterim. İşte buraya aynen yazıyorum: Vasiyetimdir. Adnan "Eleziz"lidir ve "acıya kurşun işlemez" de aynen şunları söylüyor:

"Aç ve kavruk bir memeden

Direnmeyi yudum yudum emen

Bir çocuk gibi öğrendik

Ve direndik

Acıya kurşun işlemez artık

Biz yaşamayı zulümsüz sevdik"

Çocuklarımızın, torunlarımızın, gençlerimizin, kadın ve erkek ve çocuk ve kızlarımızın en hakiki, en çarpıcı, en belirleyici özelliği içten ve yapmacıksız olmaları, söylediklerine ve yaptıklarına

harbiden inanmalarıdır. İşte görüntüleri, sakin, genç ve umut dolu yüzleri, kimi şark çibanlı, kimi Fas'tan bir aile anısı gibi taşıdığı kınalı elleri benli şafak yüzlü, kimi Kütahyalı, kimi Poitiers'li, kimi Eskişehirli, kimi Parisli, kimi Denizlili, tek ağızdan çıkan güvenilir sözleri, şirin ve gülümseyen gözleri, pırıl pırıl zihniyeti ve ülkelerimizi baştan sona, kuzeyden güneye, doğudan batıya yürümeye yeminli ayakları, birlikte, hep birlikte halaya duruyor.

Birlikte türkü söylüyor, birlikte slogan atıyor, birlikte gülüyorlar. Birlikte dans ediyor, birlikte hoplayıp zıplıyorlar:

Yaşam aşkı ve gençlik. Gençlik, özen, bakım, sevgi ve aşk dolu yürüyüşleri, dansları, duruşları.

Onlar ki 1 Mayıs'larda, Newroz'larda, Gezi Direnişlerinde, Barış ve Kardeşlik gösterilerinde, Mayıs 68'lerde, 15-16 Haziran'larda omuz omuza yürümüş: Bu sokak senin, bu meydan benim, bu caddeler hepimizin diyerek. Ah o akıp giden gösterilerimiz, yürüyüşlerimiz: Tazelenecek:

“Bir kez yazıldı bu acının şiiri

Yazılıp geçti suların tarihini

Gücünüz yetmez artık

Nehirleri durduramazsınız.”

Hayata ve paylaşmaya hoş geldiniz. Yapmacıksız, gerçek sevgi, dostluk, mutluluk, barış ve kardeşlik duygularıyla yüklü, tertemiz giyimli, bayramlıklarına bürünmüş kadın ve erkek ve çocuk, yanaklarınızdan, gözlerinizden, alınlarınızdan öpmek, ayaklarımı sizinkilerle ahenğe getirmek ve sizlerle halaya durmak. Arzumdur. Bu halayda bizim de ayaklarımız var diyebilmek için.

Sizlerle birarada olmakla içimdeki güneşin ışığı ve gülüşü yayılır, güller açar. Çoşkuma çöşku katarsınız. Eminim.

Sözüne ve özüne sadık, nazik, anlamaya çalışarak, dayanışma içinde ortakça üretmek, ortaklaşa yaratmak. Hep birlikte tüketmek, eşit eşite.

Yürüyerek tartışmak da mümkün. Yürüyerek tartışmak ta mümkün evet.

Ama bilhassa yürümek. Evet bilhassa yürümek. Yol uzun olabilir, yeter ki güneş sözünde dursun, bir gün varacağımız yere varacağız. Bunun ötesi yok:

“Dışarıda konuşmak yasak

Oysa çok boyutlu bir dergahta

Alabildiğine bağırmaktı susmak

Ve betonu toprak gibi

Avuçlayıp

Tohum tohum patlamaktır

Yaşamak.”

Gidenlerin sureti şimdi Eyfel Kulesi’ndedir. Ankara Gençlik Parkı’ndadır. Malatya’nın kaysı ağaçlarındadır. Bordeaux bağlarındadır. Tunceli dağlarındadır. Korsika plajlarındadır. İzmir’de Kordon’da, İstanbul’da Taksim Meydanı’ndadır. Paris’te Republique Meydanı’ndadır. Tarsus’tadır. Grenoble’dadır. Diyarbakır surlarındadır. Aix-en-Provence bulvarlarındadır.

Sesleri oralarda duyulur.

Yeniden halaya kalkarlar.

Yeniden ve yeniden.

Asla yenilmeden.

Vurulanlar yaşayanların anılarında canlanır. Çığlık çığlığa.

Yasaksız toprakların çocuklarıdır onlar. Yasaksız topraklara yüz sürmüş, suyunu katıksız ve helal ana sütü gibi içmişlerdir.

Eyfel Kulesi'nden ve Surlardan kimi zaman taklacı bir güvercin kanatlanır güneye doğru: Ezilenlerin kurtuluşunu simgeleyen özgürlük kıvılcımları içinde.

Telgraf direklerinde serçeler sıralanır: Kuzeye duyurmak için: "Nar Ülkesinde Mor Günler"de gebe analar yeni doğacak çocuklarına gidenlerin isimlerini koymak için sözleştiler. Duyduk duymadık demeyin.

Deri kaplı Kitab'a, Kitabımıza, yazılıdır. Bu canlar bizim canlarımızdır. Bu isimler bizim isimlerimizdir. Sicilimize kayıtlı. Sizler gittiniz. Bizler kaldık. Nöbet sürüyor. Biz nöbetteyiz. Anılarınızla:

"Bizi bu deprem günlerinde

İnan ki bir şiirsiz yaşamak

Bir de sensiz (sizensiz) savaşmak

Öldürür."

Gerisini Tarih yazar. Sizlerle her zaman. Bize o zaman, sadece o zaman susmak düşer.

BEJAN MATUR: HAVADA KUŞKU VAR

“Mavi dövmeleleri

Ve bitmek bilmez yasların çürük izleriyle

Durup ateşe bakıyorlar.

Rüzgar estiğinde hepsi ürperiyor

Göğüsleri deęiyor toprağa

Ellerinde yanan odunlar taşıyan kadınlar

Siyah kazanların pası çökmüş yaşlılığıyla

Dolaşıp duruyor.

Ateşin öfkesi kabardığında

Sesler artıyor.

Orada ateş hiç bitmiyor

Söndürmek bir bela

Göğüsleri pörsüyen kadınlar

Ellerinin korkunç incelięiyle

Tutacakları odunların sertliğini düşünmekte

Ve susmaktalar.

Sustuklarında yaşları farkedilmiyor

Toprak kokuyor bağırdıklarında

Nereye yaslanacaklarını unuttuklarından
Gözlerini toprağa bırakıyorlar
Çünkü bulutlar gökte kalıcı değil
En içten
Toprağa veriyorlar kendilerini
Ve kokuyorlar arasına”

Bejan Matur’un “KADINLAR” isimli şiiri aynen böyle.

Neden şiir yazıyoruz? Neden şiir yazılır? Çünkü çok acı çektik. Çok zulüm gördük.

Şiir konusunda yazan pek çok filozof, yazar, gazeteci, eleştirmen, şair, bilim kadın ve adamına göre, acı çekmeyen, acıyı tanımayan, ezilmenin ne olduğunu bilmeyenler şiiri de bilemez. Sadece bu olamaz diyenler de var elbette: O halde sorumuzu yineleyebiliriz:

Neden şiir yazılır?

Çünkü dekadans (décadence. Bu Fransızca sözcüğü, çökme, çöküş, gerileme, düşkünleşme başlangıcı olarak çevirebiliriz) dönemlerinde şiir yazılır. İnsanların ve/veya toplumların, ülkelerin veya devletlerin yıkıntı/çöküntü saatleri çalınca koşullar şiir yazmaya elverişlidir diyenlerin yaklaşımı budur: Onlara göre, bu dekadans ileride olası/olması muhtemel bir dekadans değildir, hemen yaşanan, etkileri günü gününe izlenebilen dekadans olmalıdır. Sıcaklığı sıcaklığına yazılmalı şiir. Roma imparatorluğu’nun çökme yıllarındaki gibi. Veya bugünkü Biz-(d)Ans’ta, nam-ı diğer is-tan-bul’da, yaşanan olayların izinde veya ta içinde yürürken.

Dünyanın belli bir döneminde, belli alanlarında, belli insanların şair olmaması aslında şaşırtıcıdır bu anlamda. Çekilen acılar. Ildıraplar. Zulüm. Ve yaşanan dönemin düşkünlüğü. Şiire çağrıdır çünkü.

Kadinsanız, acı çekiyorsunuzdur mutlaka.

Şu veya bu biçimde çoğunluk olmayan bir halkdansanız, az veya çok tanınmak istenmeyen bir inançtansanız zulmün ne olduğunu en iyi siz tanımlayabilirsiniz: Kuşaklar boyunca biriktirilenlerin tümünü yığmışsınızdır çünkü yüklüğünüze. “Yüklüğünüze.” Yüreğinize.

Kadın, Kürt, Alevi, ve bugünkü koşullarda Türkiye'nin Biz-(d)Ans'ında yaşıyorsanız şairlik dayatır kendini. Zorunlu mesleğiniz bile olabilir. Hele Kahraman (!!) maraş'ın/Maraş'ın Pazarcık ilçesinin Maksutuşağı köyü doğumluysanız. Bu Maraş'ki kasabalarından birinin adı Çağlayancerit'ten AĞLAYANÇERİT'e dönüş(türül)müştür: Burası birçok iklimin, birçok dilin, birçok kültür-ün, birçok kimliğin buluştuğu, konuştuğu, tartıştığı, zaman zaman kanlı sayfalar yazdığı bir mekansa hele:

Aralık 1978'de Bejan çocuktuktu, henüz ancak on yaşındaydı: Ama bizim bildiğimiz Kürt ve Alevi ailelerde ortak hafıza hep canlı tutulur ve kulaktan kulağa yayılır Tarih. Kalıcılaşır. Ortak hafıza her zaman ve her dem sağlamdır: “An ve masal”. Nokta yok.

Hele kadınlar:

Bejan Matur da bir kadın ve kendi kadınlarını, tanıdığı kadınlarını bakın nasıl tanımlıyor:

“Kadınlar kederi daha kolay taşıyorlar. Ben bizdeki kadınların, Kürt ve Alevi kadınların, varlık halini daha sahici buluyorum. Onlar devlete çok uzak durdular, bu nedenle korkuyu daha az yaşadılar.

Ve ruhları kemirilmedi. Doğaya daha az yabancılaştılar. Bunun sonucunda daha bilge, daha ayakları basan halleri var. Dille kurdukları ilişki de önemli. Doğaya yabancılaşmadıkları için dille farklı bir ilişki kurdular. Çok güçlü bir sözlü kültür var orada. Efsanelerle, ağıtlarla süren. Dillerinde sürekli eğretilmeler var. Gündelik hayattaki dil farklı, şehirdeki dil yok orada.”

İşte o kadınları bilen, tanıyan, izleyen, dinleyen, düşleyen, onlarla yaşayan, onları onlarla yaşayan Bejan Matur, onları böylesine etkileyici, böylesine özgün bir biçimde şiirleştirebiliyor. Şiirini bir daha, bir daha okumalı:

Virgül yok. Nokta yok. Noktalama işareti yok. Durmak da yok. Buyurun pasaportsuz, vizesiz yolculuğa: Ne durak, ne yol kesilmesi. Ne gümrüğü, ne polisi, ne can-dar-ması. Can-dar-ması, can-dar(al)ması:

Okuduğum “ırmak şiir” değil. Evet. Ama şiirin ırmağında olduğumuz kesin.

“Bejan Matur’un beyninde bir uğultu var. Yaşamın sürgit ritminin uğultusu. Geldiği yerlerde acı ve ölüm bu ritmi hızlandırdığı için, onun ritmi de hızlı.” Bunu yazan da bir kadındır: Ece Temel Kuran.

Evet Bejan Matur’un Şiiri, hızlı giden bir tren. Yılmaz Güney’in filmlerindeki gibi : Sürü’de. Yol’da. Kadınların dur(durula)maz destanı.

Bejan Matur’un şiiri hızlı koşan bir atlet. Önüne geçilemez bir RÜZ-GAR.

Şiiri ritmiyle birlikte bizi de alıp sürüklüyor peşinden. Şiirinin peşinden.

Dahasını istiyoruz O’ndan: Daha çok şiir. Daha çok hız. Daha çok ritm. Daha çok kadın öyküleri.

Madem ki şiir, O'nun tanımına göre, "Bizi tehdit eden gerçekliğin dışında kendimizi gerçekleştirme olanağı veriyor."

Şiir, madem ki O'na, topyekün çatışmaları, tek kişilik bir ağta dönüştürme şansı veriyor. Tek kişilik ağıtlar neticede kollektif hafızaların inşasında ve sürgitmesinde birer kilometretaşı olduktan sonra.

Ve şiir o zaman bir betimleme, bir öykülenme değildir. Cephede bulunmanın başka bir biçimidir. İsterse şiir, kapıları ve pencereleri içerden sürmeli yedi kat yerin altında veya yedi kat yerin üstündeki bir apartmanda yazılsın. Şiir artık çünkü TARİHTEKİ yerini almıştır. Ve geleceğin önüne konmuştur:

BENİ OKU/OKU BENİ DİYEREK.

Bejan Matur'da günün yoğrulmuş, biriktirilmiş diliyle, KADINLARIN DİLİYLE, GELECEĞE MEYDAN OKUMAYI, DÜNYAYA MEYDAN OKUMAYI DA BIRAKALIM OKUYUCULARI GÖREBİLSİN.

Meraklısı için not: Bejan Matur'un şiirleri en önce, yıl 1996'dıydı evvelzaman takvimlerinde, RÜZGAR DOLU KONAKLAR adıyla Avesta Yayınlarıncaya okuyucuya sunuldu. Sonra birçok kitabı daha yayınlandı. Okumalısınız. Ece Temel Kuran ise Şair'i anlatan dört dörtlük bir dosya sundu: Cumhuriyet Dergi'de 22 Haziran 1997'de. Bir göz atın, seveceksiniz. Mutlaka.

AZİZ KEMÂL HIZIROĞLU : ŞİİR ÇIĞLIK / ÇIĞLIK ŞİİR

21 Mart UNESCO tarafından “Dünya Şiir Günü” ilan edileli İlbahar’ın gelişi bir de bu vesileyle kutlanıyor, İlbahar şiirlerle karşılanıyor. İyi de oluyor.

Dahası Fransa’da öteden beri mart ayında “Şiirler İlbaharı” kutlanıyor, birçok şiir dinletisi, toplantısı, gösterisi yapılıyor. Hemen hemen her kasabada, her kentte.

Bu iki bayramı Aziz Kemâl Hızıroğlu’nun Trajedi Koğuşu isimli şirin, hoş, hüznü de olan, hakiki şiir kitabını okuyarak 21 Martta kutladım. Aynı gün Newroz’u da kutladık dostlar arasında. Bu da iyi oldu. Birkaç bayramı birarada kutlamak her açıdan olumlu. İşte ispatı : İlbahara şiirle başlıyoruz. İlbahara şiirle başlamalı.

Her şey şiirle başladı. Başlar. Her şiir şairiyle sürer. Hayat yaşanır. Kül olan kötülerdir. İyiler bizim. İyiler bizimkiler. İyiler biz. İyiler bizim şairlerimiz. Biz.

“söz şölenlerinde esrik/ağzında çakıl taşları, dilinde kuşlar/telaşlı çığlık, ince sızı/yeniden, yeniden anne”

«onlar besledikçe şiddet hünelerlerini/ben acımı derinlere açtım çiçek yerine/ağlarken yaşama sözü verdim kuma/dip sulara sakladım yıldız sessizliğimi».

Aziz Kemâl Hızıroğlu’nda nokta aramayın. Yok ! Virgül ? Yok ! Noktalı virgül, iki nokta üstüste de yok ! Arada bir üç nokta var, yan yana, dayanabilirsiniz. Şair şiirini böyle yazar. Sorgu sual edilemez. Okunur şiir ve devam edilir yola.

Öteden beri ve bu yapıtında da şiirlerini bir başından öteye, birinci sayfasından sonuna kadar geçen anne sevgisi, annenin bıraktığı boşluğun doldurulamaması, anne figürü, anneye saygı ve kadının asla unutulmaması en önce vurgulanmalı diyorum :

“esami” başlıklı şiirinde örneğin (s. 34-35) : “esamisi okunmaz annemdi kadın/(...) komşuya sardığı nakış dolmalarını/açlık akşamlarında utana sıkıla deşifre/(...) ölümüne katlanamıyıp/intihar etmeseydi menekşeleri/öğrenecektim annemin asıl ismini”.

Veya “kavga zamanı süzül git annem”de (s. 36-37) : “insana ulaş’ sözünden başka hangi miras?/öğretmenliğim bundandır annem./Bıraktıklarını dağıttım dokundum/saçtan tırnağa göz mini dünyalara/kimsenin emeğini çalmadan.../Suret birliğimiz bundandır annem/vurulan her öğrencimle düştüm/yarayla beresi bende dövülenlerin/yüreğim yılların taş basması.../Arada bir ölüşüm bundandır annem”.

Sonra “ben evde ölüyorum, sen bende”den alalım birkaç dizeyi :

“bir bana bir çiçeklerine aşıkta annem/gidince sırayla öldü menekşeleri/ben de öldüm ya, pek belli edemedim”.

Ölmek uzun sürer : Yaşamaktan daha çok. Ve öleceğini bilerek yaşamak : Uzun uzun. Çok uzun : İşte asıl kahramanlık. Ve bir çiçek demetiyle ziyaretler :

“Fısıltılar olmalıydı şimdi evrene diklenişi muştulayan/fısıltılar olmalıydı göğün eteklerini koynuna alan”. (s. 16).

Zaman bütün izlerin toplandığı alan. Zaman toparlanan ve akan. Zaman durmayan. Arananlar zamanında bir isim, bir soyisim, bir yüz ve kalanlar gidenleri bilir.

“yüzüm : acının göçmen resmidir/renklerde yer değiştiren ayrılık/ne ev sahipleri kal der, ne o kalır/düşen şehirlerin saklı albümlerinden/göz ucuyla çıkarılır”. (s.18).

Rüzgar serer yapraklarını çimlere, erik çiçekleri konfetilerini salar cömertçe, Anadolu’dan bir kilim sanarsın. Kınalı elleri, gülümseyen simaları, bembeyaz ve sık dizili dişleri anımsarsın. Bir tebessüm gelir okşar yüzünü. Bir tebessüm gelir, okşar yanağını. Ve o hızla geçer. Geçerken ilkgençliğini damarlarında duyumsarsın. Dirilirsin. Bu bendim. Ben oyum. Der ve kalırsın. Didim’de kalırsın. Didim bir sevgidir :

“akyeniköy’den akköy’e varmadan/çiçekten kalkıp çiçeğe eğilen bir adam/bahçe duvarına yaslı, bahçe duvarından uzak”.

İşte bu benim. Buradayım. Konuşan şairdir burada. Şair adresini böyle verir. Kapısını çalmak şiirini bilene kalır :

“dukalığın aynalarında yorgun defneler vardı/kopardım hepsini/alıp başımı bir ege kasabasına/karnaval gibi/(...) hırslarımı terk edecek zamanım vardı/bıaktım hepsini/lastik pabuçlarımı buldum, uçurtmamı, bilyemi/bir çocuk gibi”. (s. 60 ve 61).

Zaman tekler, durur kimi kez ve işte tam zamanıdır hesap cetveline bakılır. Hafızamızda kalan iz. Hafızamızın bıraktığı iz. İnce uzun ihtilalci bir gençlik. Kesilir faturalar. Hesapları bugün “aydın” ödeyecek, kurtuluşu yok bu işin, fatura yüklü çünkü:

«kale burcunda akreptim ortadoğuda aydın/erk kısıkcıyla asıldım külveren coğrafyaya/yangına bakarken buzdağıydım sonrası lâl/masada bilge kesildim meydanda cüruf/(...) karaya çakılmış bir aydın balığıyım işte/kov beni”.

“Ey hayat/geç kalmadan kov beni».

Ne olur, kurda kuşa yem etme kov onu. Evet evet kov onu. Kovvvv...

“karaya çakılmış bir aydın balığından” bir «nida !»dır bu (s. 32-33).

Şairde ve şiirinde hüznün eksik olmaz. Hüzünsüz de yola çıkılmaz hani : “günler tespih tanesi” olduğunda. Yaş altmışı da geçmiş olsa yine de hayata küsülmemeli. Aşklarımız küflenmemeli. Düşlerimiz yaşlanmamalı, hüznün yenilmişlik olmamalı derim. Ama sonuç itibariyle şair de haklı :

“tespihi günaydına saymayı beceremezsek/gecenin örümceğine mihlanıp kaldık gülüm”. (s. 52-53).

Hızıroğlu’nun şiirinde hüznün duyumsanıyor evet.

Yalnızlık ta (örneğin s. 27, 29, ve 55’te).

İnsan ve ana sevgisi tamam. Sıkıntı, intihar olasılığı da var. Ama hayat dayatıyor kendini bir elinde kaçak rakı ve kaçak tütün, bitirim, diğeri balık. Ama dikkat “aydın balığı” yok :

“yazarken kedere soyunulur/bir yanıtı uzanılır ulaşılmaz/ulaşılsa ne ola ki, yanlış soru/çıplak sabır kimlik kesilir”.

«Söz insana dokunamadıkça/çoğalır gider kalemin teri/fanusun camı kalınlaşır/yorgunluk yeniden biçimlenir”. (s. 24-25).

Şairimiz özgürdür. Sivildir. Emir almaz. Emir vermez. Şiirini yazar, sözcükleri ters yüz eder. Dizeleri tersler. Kelimeleri çarpmaz. Çıkarmaz. Toplar. Böler. Bir harfini bir yerde bırakır yoluna aşağıda devam eder. Yukarı çıkmaz. Kalıpları kırar. Buzul dağları kırarcasına. Tarzı farklıdır uzun sözün kısası.

Şairimizin şiiri gizlidir. Anlamını gizler. Şiiri bir defada teslim olmaz. Bu mümkün değildir. Önemli olanı arar : Duyumsatmak. Yazılanı. Anlatılanı. Aranılanı. Eksikliği doldurulamayanı. Şiir bütünleşir

okuyucusuyla. Duygu, anlam, ana ve hüznün kalır. Bir de “havası” kalır iyi şiirin. Sıkıntı gider. Sonra yalnızlık. Sonra intihar ve ölüm. Sonra biz şiirle ve şairimizle kalırız. Sessizlik. Sessizlik şairin çığıdır. Kulak : Bahar geldi, hayattayız. Ne güzel. En hakiki mutluluktur bu deriz. Ve bu bize yeter.

ŞİİRİNE YOLCULUK

AZİZ KEMÂL HIZIROĞLU (AKH) BİRÇOK ŞİİR KİTABIYLA VE DEĞİŞİK DERGİLERDEKİ VE ŞİİR SİTELERİNDEKİ ŞİİRLERİYLE ŞİİR DÜNYAMIZDA TANINAN BİR İSİM. TANINAN DEMEK BİLİNEN ANLAMINA GELMİYOR MAALESEF : Bunu bir parça gidermek, şiirini “çözebilmek”, şiirin kapılarını bir nebze bile olsa açabilmek umuduyla iki soru iki yanıtık ve elektronik posta yolu kısa bir söyleşi yaptık : Es geçmeyelim kardeşlerim. Hemen sunuyorum, buyurun söyleşimize :

MŞG : Neden, nasıl, kim(ler) için şiir yazıyorsunuz? Şiir yazma “hastalığınızın” özel bir zamanı, bir saati, bir ânı var mı?

AKH : Şiiri önce kendim için yazıyorum. Vaktiyle Nikos Kazancakis ve Sait Faik’in söylediği gibi : “Yazmasam çıldırırım.” Ancak düsturum var elbet. Nisan 2004’te yayımlanan Mühür adlı kitabımın girişinde özetlediğim gibi : “Şairin şiirsel toplamı daha adil bir dünyayı çağrıştırmıyorsa eksi(k)ler toplamıdır.”

Nasıl yazdığımı gelince... Her durum ve şartta yazabilirim. Bazen uykuya geçmeden önce aklıma düşen bir şey olur, üşenmez, kalkar ve not düşerim. Sabahında o not değerlendirir ya da değerlendirmez, değişir ya da değişmez. Ama mutlaka o notu düşerim. Olağandışı yerlerde usuma ya da düş’üme düşeni kaçırmamak için de her an yanımda kağıt ve kalem bulundururum. Şiirin ham halini her yerde yazabilirim. Ancak işçiliğini mutlaka evde, masamda yaparım.

Kime yazarım... Algılayabildiğim, sezebildiğim, görebildiğim ya da düşleyebildiğim bütün ötekilere... Bir şiir insansız bile olsa insan içindir... Hiçbir (sınıfsal, etnik, dinsel, yöresel, vb.) fark gözetmeden her insan için...

Yukarıda dolaylı değindiğim gibi, şiir yazma “hastalığımın” özel bir zamanı, saati, ânı yok. Düzyazıdan farkı bu olsa gerek; şiir şaire, şair şiire her durumda varabiliyor.

MŞG : Yalnızlık, hüznün, anne sevgisi, annenin gidişiyle bıraktığı boşluk, geçmiş yılların dostlarına sevgi ve günlerine özlem kitabı bir başından öbürüne geçiyor. Bu konular bu kitaptaki şiirlere mi özgü? (“tek odalı beş çocuklu kasımpaşa evinde bir salı akşamı pazarlığı” da aklımda).

AKH : Yaşadığım çağ ve tanıklıklarım ile ilgili olarak, kitaplarımın tümünde yalnızlık ve hüznün izlekleri yer almıştır. “Anne” figürüne gelince... Toplam 15 şiir kitabım var. Bunların çoğunda (annem yaşarken ya da 10 Aralık 2002’de aramızdan ayrılmasından sonra) onun için yazılmış bir şiir bulunuyor sanırım. Hepsinde değil mutlaka, ama çoğunda... Çünkü annem, ezilmiş bir emekçi kadının çok tipik örneklerinden biriydi. Üstelik (en büyük çocuğu olduğumdan belki) dört dörtlük dosttuk, paylaşmadığımız şey yok gibiydi... Bir de alışkanlığım vardı : Çocukluğumdaki yoksulluktan olsa gerek, şiir yazma oyunu oynadığım ilkokul sıralarından itibaren, bütün anneler gününde ona sadece şiir yazdım ve sokaklardan topladığım çiçekleri götürdüm. Başka hiçbir nesneyi, satın alarak vermedim. (Aslında satın alacak paramız olmazdı.) Çocukken yazdıklarım şiir miydi, topladığım çiçekler değerli miydi, bilmiyorum. Ama anneler günü için hazırladığım her şey kendi emeğimle hazırlanmıştı. (Annemin ölümünden sonra, eşyalarını sağa sola, yoksullara dağıttılar. Ama onun çamaşır dolabında kızkardeşimin bulup bana verdiği ilginç bir dosya vardı : Nerdeyse çocukluğumdan beri ona ithaf olarak yazdığım bütün şiirleri sakladığı bir dosya...)

ŞİİRİNDEN BİR ÖRNEK

“Tek odalı beş çocuklu kasımpaşa evinde
bir salı akşamı pazarlığı
bugün de geçtim tamam anne, ama bu son
gol kralı oldum inanmazsan sor arkadaşlara
beş maçta tam yirmi golle
yine öyle bakma anne
inan hiç suçum yok, beni çok düşürdüler
deli miyim ben yırtar mıyım önlüğümü
açar mıyım en sevdiğim ayakkabılarımın yanlarını
çok yorgunum anne, n’olur bugün dövme
gelmeyecek, hiçbir şey görmeyecek korkma
babam doğmadı daha
yarın okuldan erken gelirim, sokağa çıkmam
bakkal hüseyin’e giderken bayram yerine kaçmam
kardeşlerime bakarım, masal anlatırım, sen
hava ablayla çarşamba matinesine
kim sorarsa sorsun bilmem derim, nerdesin söylemem
evi toplarım süpürürüm
bebeği ayağımda uyuturum
dönmene yakın çay yapar beklerim

iki bardak bana, çocuklar fazla içmez, gerisi sana
iki hafta harçlık istemem, olsun
evden ekmek götürürüm, hiç simit yemem
tamam anne, bırak artık surat asmayı
bi-zahmet dikersin önlüğümü
ayakkabıları da veririm nuri ustaya
her yaz gibi bu yaz da öderim borcumu, söz
şimdiden hazırlayayım istersen
'nane limon okalıptüs' kutumu
hem boşuna bakma saate, gerek yok anne
gelmeyecek küfretmeyecek vurmayacak sana
babaannemle ter içinde konuştum dün gece
vazgeçmiş doğurmayacakmış babamı
çok pişmanım anne, şimdi dövme
üstelik yalnızım biliyor musun?
gülten'le ayrıldık muharrem yüzünden
kızları sevmeyeceğim anne, büyürsem evlenmeyeceğim
o muharrem tembeli var ya anne, o çirkin çocuk
ona bundan böyle kopya vermeyeceğim
işte böyle anne, çok yalnızım kimsem yok
dönüp kardeşlerime sarılmak istiyorum

bugün dövme, bir kenarda oturup ilk kez
dayak yemeden ağlamak istiyorum”

Aziz Kemal Hızıroğlu'nun bu şiiri ilk kez 1996 yılında şairin Saprofit adlı kitabında yayınlandı. 2003'te ise Seçme Şiirler başlığını taşıyan yapıtında. Her ikisi de Tüzm zamanlar Yayıncılık tarafından sunuldu. İnternette dolaştırılan, bazı televizyon programlarında aile içi şiddet panellerinde okunan, internetten aynen alınıp antoloji türünde kitaplarda yanlışlarıyla yayımlanan bu şiirin her yazılıştta bir yeri değişmiş ya da eksilmiş... Burada doğru şeklini sundum. Umarım.

BAYRAM BALCI SORGULUYOR YAŞAMI VE ÖLÜMÜ

Bayram Balcı şairdir. İyi şiir yazar. Kendine saklamaz. Paylaşır. Son şiirlerini derlediği Livar'ı (Kibele Yayınları, İstanbul, 2009) alır almaz okudum. Çok beğendim. Bunun üzerine Canıma Değmez Hayat isimli şiirler kitabını (Ütopya Yayınları, Ankara, 1999) yeniden okudum. Her iki çalışmanın ortak temaları var çünkü. Şimdi elbette aynı şair yazdığına göre öyle olması doğal denebilir. Ama öyle değil.

Şair yaşamı sorguluyor. Ölümü irdeliyor. İkisini birden sarsıyor. Yaşamak ve ölmek konularının ortak noktalarını bulmaya çabılıyor.

Ölümlerle örneğin arkadaş olmak mümkün mü ? Ölümle birlikte yürümek. Ölümle arkadaşlık ederek yaşamak. Her sabah, her göz açtığı anda geceyi bir daha göremeyeceğini, gelecek günü seyredemeyeceğini bilerek uyanmak. Kalkmak. Kahvaltı yapmak. Günün alışılmış, denenmiş, tiktaktaktak taktiktaktik eylemlerini yeniden ve yeniden yinelemek.

Yaşamak.

Meslek ne hemşerim ?

Askersen yandın. Bugün yanmazsan belki yarın. Belki daha sonra. Meslek bu çünkü. En iyisi emir dinlememek. Yapılabilecek en son eylem bu olabilir örneğin bu meslekte. Ölmek için.

Yaşamak.

Şairsen yapacağını sonuna kadar yapmak arzusu bastırır. Bütün tehlikeleri göze alarak. Bu da yaşamak. Başka bir biçimde ve kalıcı olarak yaşamak.

Her yazılı ve basılı olan ve her kitap hayata atılmış bir demir değilse demir atmak nedir ki ? Yüceltilmiş arzulara, duygulara, değerlere varabilmek için, erişebilmek için kendi kendini feda etmek.

Yaşamak ve ölmek. Ölmek ve yaşamak. Hepsi bu kadar.

O zaman işte Bayram Balcı şiirini tersinden okumak gerekebilir. Ölümden doğuma, yaşama.

Bence öyle de yapılmalı. Şairin yaşamak ve ölmek git-geli gel-giti arasında dokuduğu temalar pek çok. Hem belki her şairde bulunan türden hem de şairimize özgü :

Aşk var. Aşk olmazsa hayat ta olmaz çünkü.

Yalnızlık sokak, cadde ve bulvarlarda akıyor, yakanıza yapıyor, yakanız yalnızlığın elinde kalıyor, koskocaman bir kentin kendini bilmez yalnızlıklarında umursamaz bir serseri sanarsınız. Yalnızlık devkentlerin baş belasıdır, yalnızlık deyince kent veya devkent denmiş oluyor artık. Şair kent ismi vermez, hüviyetini göstermese bile bu bir devkenttir. Bu bir dünyakenttir. Kendini ele verir. Belli olur. Gidişinden. Evet bu bir devkenttir. Bir dünyakenttir. Yalnızlıklarkenti.

Şair şair olmadan önce çocuktuktu, ve aslına bakarsanız ve aramızda kalması şartıyla burada size de söyleyebilirim, şair şair olduktan sonra da çocuk kalmasını bilendir. Eee o zaman aşk olacak, buna bir itirazımız da yoktur, ölüm ve yaşamak elele kolkola yürüyecek, diyalektik bunu böyle istiyor, kitaplarımızda böyle yazıyor, buna da itiraz edemeyiz, yalnızlık koskocaman kentlerde polis

kontrollerini takmadan ve sokağa çıkma yasağına rağmen dolaşacak, buna da peki.

Eeee şair şairse anne sevgisini es geçemez. Kimlik denetiminde, sorulduğunda, ilk annesinin ismini verir ve geçer. Şaire başka soru da sorulamaz. Şairdir denir. Bu kadar.

Ölüm beklesin. Bekle ölüm. Bekleeeeeee

Ölümden korkan yaşamayı da bilemez. Ama kimi hesabını bizzat ve özgürce kesmek isteyebilir. “Garsonu” beklemez. Ölüm o zaman genç bir yüz, şirin bir çift göz, yere savrulmuş bir şişe (kırmızı şarap tercih edilir son saatlerde), açık bir kitap, unutulmuş bir bilgisayar, görüntüsü yitmiş kendisi enayi bir televizyon vericisi, beyaz ekran, küçük ve eğemen, yıkıntı mektuplar kalesi, yanıtlanmamış bir telgraf (evvelzamanlardan gönderilmiş yeni zamanların cevaplamaya vakti olmamış derler, adettendir), dipteki gramofonda Chat Baker : “Açık bırak pencereni uçuyorum” dönüşümde... Hayat, bir göz açıp kapamak, bir son nefes, bir sonbahar öpücüğü, bir elveda gibi dona kalır dudaklarda. Kapıcı kadının sesi duyulur, hafifce, “Çok ta gençti” der. Ama kimlikleri sormaz. Oysa kimlik olmadan da bu kapıdan girilmez(di).

Kimlik olarak sadece şair deyip geçmek mümkün. Dedik ve geçtik.

Ama dikkat bizim şairimizde büyük harf yoktur. Büyükler afetsin. Küçüklere saygı gerek. Nokta mokta da yoktur veya çok azdır. Burası otoyol değilki nokta da olsun. Şair burada kendi kimliğinden bir parçayı açık eder. Sadece bir parçayı. Burası çünkü özgürlükler diyarıdır. Kapılar ve pençereler açık. Duvarlar dünden yıkılmış. Çocuklar hürrrrrr. Bizim şairimiz kendi kimliğini bizzat kendisi verir “yüzüm sabıkalı” der. Ve devam eder :

“suyum ıslandı. akşam aklamıyor beni

sicilim bozuk. yüzüm sabıkalı
aklım yokuş. sabahsız bir rüyayım
hayatın nidasında kanıyor kalbim
suyum ıslandı. ateşkes ilan ettim aşka
rüzgar tadında ekme-parasıyım
kapandı kafes. kuş uçtu. Nihaventim
yağmur ne zaman vuracak beni”

(Canıma Değmez Hayat-CDH, s. 8).

Bu kadar yeter mi ? Hayır yetmez. O zaman ek olarak Adana-Sivas arasında veya ikisinde birden 2003’te yazılmış ve Livar’da (s. 21) sunulmuş bir satır sunuyorum:

“acıyı taşımanın ustası ezilmiş halklar gibiyim.”

Bunu yazınca beklemem, devam ederim :

“durmadan kendini yakan ateşin oğluyum”. (CDH, s. 31).

“yakılmış köyler kadar kül içindeyiz” (CDH, s. 9)

Bitiriyorum, en güzelini en sona sakladım :

“karıştırdım kendimi ırmaklara

en iyi dostumdur rüzgâr

yerinde duran taşı bile sevmiyorum” (Livar, s. 9)

Yuvarlanmayan taş yaramaz. Yuvarlanan taş yosun tutmaz.

Önce ölmek lazım kalan zamanı yaşayabilmek için. Kitapları tersinden okumak, önce uyumak sonra uyanmak için. İyi de ölümü kim tanımlayacak ?

Şair :

“değiştirdiği adres kadar yaşar insan” (CDH, s. 27).

“ihtimal. ihlal. infial ve ihtilal

Bu dört sözcüğe gömdüm hayatı” (CDH, s. 9).

Ölüm fermanı devletten çıkmışsa şair umursamaz, çünkü onun için “illegaldır astarı devletin”. Veya “yalnızlığımız çarpsın kamunun karayüzüne/bir çetedir çünkü devlet”. “düşer aşkımız leş sevici devletin başına”. Elbette bu satırları alıp siyasetbilimde devlet tanımı olarak okutmak ve sonra sınav sorusu yapmakta mümkün. Öğrencilerimiz ah ne olur biraz da şair olabilse(ydi)ler. Ezberlemeden derslerimizi, şiirlerimizi ezberlese(ydi)ler. Kara tahtalar konuşabilse(ydi) ve lise sıralarında ve fakülte dersliklerinde çürütülen dirsekler. Kopyalarımız zulalarından çıkıp sokaklarda bizimle birlikte gösteri ve yürüyüşlere katılabilse(ydi). İhtilal zamanlarında asıl bize kopya verebilse(ydi) ustalarımız. Ah öğrencilerimiz ve ustalarımız sıralarınız boş. Sınıflar karışmış. Emekçiler parmak kaldırsın ! Kim lan burjuva bizim sınıfta ! Kim “bobo” ? “kafes çürürse nereye uçar kuş” “taşımak zordur gölgeyi/yaşamak bir gövde gösterisidir”. (L, s. 14).

“taşı bile çürütür erken ölüm acısı” (CDH, arka kapak.)

Ama şair kimi kez ölümle ölümsüzlük arasında seçim yapmakta zorlanır. “ben artık ölüyorum (...) kadının ve kuşun elinden tutup ölüyorum”.

Kedinin kuşu avlaması olasılığı yaz günü üşütür şairi. Ama o şiirini yazmayı sürdürür : Lamia ile sözleşmeye oturur :

“ben ölürüm lamia” der. “sana oğlu kaybedilmiş bir annenin acısıyla sesleniyorum/ben ölürüm lamia/nefes alarak kalbim çarparak/şehrin belleğini zonklatarak ölürüm”.

Ama biraz sonra “toprak yalanlıyor ölümü” der.

Ve yaşam damarını bakın nerede bulur :

“avucumun ortasında bir isyan damarı/ben ölümden daha çok hayata inanmıştım».

Ve bu işi tatlıya bağlar isyancı tarafından : “değiştirdiği adres kadar yaşar insan». “bu şehri vurup ben de gitmeliyim”.

Şair yola çıkar, yalnızlıkları, ölümü, kediyi ve dev-leşi arkasında bırakır. Kadının ve kuşun elinden tutarak yokuşa vurur. Yokuşta vurulmaz şair.

Şair budur işte : “şiiirlerden bir hayat yaratmaktansa/hayatın kendisini bir şiiir gibi yaşamak.” (L, 59).

«ince/uzun/bir şiiirdir yaşamak”. “paylaşmak/haklı/güzel bir ömrü/tasasız/kavga içinde”.

Şair şiiirini tarif eder : “şiiir bugünün insanı neyse/o insana karşı bir itirazdır”.

“eşya değişir

huzursuz suskularda başlar talan

sonsuzun sert boşluğunda kırılır yazgı

evreni ve dünyayı bölen sabır yarası

tutuşturur kanı lanetli hece kıvılcımları” (L, s.15).

Şairimiz Bayram Balcı’dır. Yürünmüş yollarda yürümez. Alışılmış noktalardan geçmez. Şairimizin şair alışkanlıkları ve alışılmış şair mekanları yoktur :

“şairler terk edin alışkanlıklar kurduğunuz mekânları” diyen odur çünkü (L, s. 60).

Bir şiirden öbürüne yeni yokuşlara vurur. Yeni dağlara çıkar iner. İner çıkar. Farklı ırmaklarda çimer. Farklı okyanusların değişik adalarını ziyaret eder. Yalnız veya Lamia'yla.

Yumruklar sıkılı. İlk gösteri ve yürüyüşte ve ihtilalde yerini almaya hazır. Lamia'yla veya Lamia'sız.

Aynı sözleri/sözcükleri yinelemez. Sözcüklerde eli sıkıdır. Yinelemez, İmgelerinde eli sıkıdır. Tekrarlamaz. Enazla enhoşu aktarır. Enazla engüzeli.

Bütün bu satırlar bir girişse hayata. Yaşam uzun bir şiir, bir hikaye olarak bekliyor şairi. O nedenle şair ve şiiri biraz daha kalmalı bizimle. Birkaç gün, birkaç ay, birkaç yıl. Belki sonsuza kadar. Umarım bir aksilik çıkmaz. Umarım ve umudumu zorlamalıyım. Bu şair çünkü "durmadan kendini yakan ateşin" oğludur. Ve aynı zamanda bize umut aşılar. Al işte, böyle bitirelim gösterimizi :

"ben sabahı vuran sürmanşet haberim lamia

'teslim ol çağrısına' aşkla karşılık veren

adını kurşunkırığı camlara çizen

dilinin ucunda patlayan ateşim

dağla kuşanmış bir bildiri gibi

parçalanırım şehrin koynunda

(...)

ben bir deprem uğultusuyum lamia

yağmurlu bir kırlangıç kanadı

kaynağını arayan ırmak

(...)"

YUSUF HAYALOĞLU

KALANLAR YAŞATIR / GİDENLERİN ANILARINI / ÇIĞLIKLARINDA

Ölüler takım tutmazlar.

Fakat işe bakın ki bizleri bırakıp giden Yusuf Hayaloğlu Galatasaraylıymış. 56 yaşında kansere “yenildi” ama mağlup olmadı asla.

Arkasında dünya kadar şarkı sözü ve pek çok sağlam şiir bırakmayı ihmal etmedi çünkü.

O hayal değildi, Hayaloğlu’ydu. Evet.

Yusuf Hayaloğlu Dersimliydi. Aleviydi. Alevi kültürünü soldan okumuştı. Sapına kadar inanmış, sapına kadar vefalıydı. Fedakârdı. Arkadaş canlısıydı. “Ah Ulan Rıza”da bunu anlatır. Başka şeyi değil, gelin bir bakalım öyle mi :

“Neden halâ gelmedi, yoksa

Saati mi şaşırdı hıyar?

Gerçi hiç saati olmadı ama

En azından birine sorar.

Cebimde bir lira desen yok,

Madara olduk meyhaneye!

Ah eşşek kafam benim,

Nasıl da güvendim bu hergeleye!

Gelse, balığa çıkacaktık,
Ne çekersek kızartıp birayla yutacaktık.
Kafamız tam olunca, şarkılar döktürüp
Enteresan hayâllere dalacaktık.
Bu sandalı geçen hafta denk getirip
Çalıntıdan düşürdük.
Arkadaşlar ısrar etti,
Biz de, iyi olur, bize uyar diye düşündük.
Saat sekizde gelecekti,
Bana birkaç milyon borç verecekti.
(...)
Aynı mahallede büyüdük, aynı kızları sevdik,
Aynı kafadaydık.
Orta ikiden bıraktık, matematik ağır geliyordu,
Biz, başka havadaydık.
Aynı gömleği giyer, aynı sigaraya takılır,
Aynı takımı tutardık.
Fener'in her maçına iddialaşıp
Millete az mı yemek ısmarladık!
Bir tek askerde ayrıldık,
Bana Bornova düştü, ona Gelibolu.

(...)

Rüyamda gördüm, gülümseyerek geldiğini.

Ne bilirdim, yolda kamyon çarpıp

Hastaneye kavuşmadan can verdiğini!.

Vay be Rıza!.

(...)

Yani sen şimdi gittin, yani yoksun,

Yani bir daha olmayacak mısın?

Yani bir daha borç vermeyecek,

Bir daha bira ısmarlamayacak mısın?

Peki, beni kim kızdıracak,

Kim zar tutacak, kim ağzını şapırdatacak?

Peki, beni bu köhne dünyada

Senin anladığın kadar kim anlayacak?

Ulan Rıza... ne hayâllerimiz vardı oysa,

(...)

Ah ulan Rıza... bu mahallenin,

Nesini beğenmedin de öte yere taşındın?

Ara sıra gıcıklaşırdın ama inan ki,

Benim en kıral arkadaşımydın!.

Ah ulan Rıza... ben şimdi,

Bu koca deryada tek başıma ne halt ederim?

Senden ayrılacağı mı sanma,

Bir kaç güne kalmaz, ben de gelirim!.”

Sözünü tuttu Yusuf Hayaloğlu Arkadaşını uzun süre bekletmedi. Ayrılmadan çok önce, en sıradan, en basit, en güncel kelimelerle en hakiki duyguları işte aynen böyle dillendirdi Şair.

Yusuf Hayaloğlu aynı zamanda İstanbulluydu, Türkiyeli ve dünyalı tarafından ve taraftar :

İstanbul’u, Beyoğlu’nu ve Beykızı’nı, Cihangir, Kadıköy ve Boğaziçi’ni ve insanlarını, balıkçıları, meyhanecilerini ve meyhanelerini, varoşların ve varoluşların çocuklarını, kızlarını, Necdet Tosun’u, Sami Hazinses’i, “fabrikatör” Nubar Bey’i (Nubar Terziyan), Kemal Sunal’ı, Ali Rıza’yı sevdi. Nalan’ı Orhan Veli’den sonra en iyi anlatan/aktarandı.

O’nu şair yönüyle keşfeden ve/veya kamuoyuna mal eden Ahmet Kaya’dır : Müsveddelerini bulup “temize çeken”. Kızkardeşi Gülten’in kocası Bizim Ahmet Kaya. Kaya da şairdir çünkü saati gelince.

“tek tabanca”, ama şaka maka evli ve üç çocuk babası aynı zamanda. “Merhaba Nalan”ı veya “Ah Ulan Rıza”yı bir daha ve bir daha bu açılardan okumanızı ve/veya dinlemenizi bilhassa tavsiye ederim. Yusuf Hayaloğlu ismiyle ve şiirlerinin başlıklarıyla Google’a girince birçok şiirle birlikte bu iki şiirini de birkaç versiyonuyla ve şairinden dinlemek mümkün. Hele “Merhaba Nalan”ı okurken ATV’de, canlı programın sunucusu Urfalı İbo’nun, Bizim İbrahim Tatlıses’in, sesigüzelin, “gözlerinin bozuk vanası” nedeniyle olmalı, sıcak sıcak, sıpsıcak, şıp-sıcak gözyazlarıyla,

gözyaşlarıyla ve sessizce ona eşlik etmesi. Böylece Yusuf Hayaloğlu tarihe aynı zamanda “İbo’yu ağlatan şair” namıyla geçti.

“Yoksul mahallemizin en muhteşem kızı, pişmanlıklar denizinin biletsiz yolcusu Nalan” seni ve “o yalandan da yalan gözlerini” Yusuf Hayaloğlu sayesinde unutamıyoruz. Unutmamız da artık olası değil.

Ne seni ne de “iyi kalpli amcaları” : Necdet Tosun, Nubar Terziyan, Sami Hazinses ve diğerlerini. Her biri bu ülkeyi ülke, ve sinemasını sinema yapan insanlardır çünkü.

Değerli ama maalesef yaşarken değeri yeterince bilinmemiş şairi anmak gerekiyor. Anmak ve unutmamak.

Birçok sanatçının okuduğu “Dağlarda Kar Olsaydım”, İbrahim Tatlıses’in seslendirmesiyle daha çok tanınan “Nankör Kedi” ve benzeri, kalıcı, sıkı ve sahici türkünün yaratıcısı, “Yorgun Demokrat”, “Nazlıcan ve Bedirhan”, “Hani Benim Gençliğim”, “Bir Acayip Adam”, “Merhaba Nalan”, “Ah Ulan Rıza” gibi akıllara yazılan, ortak hafızamıza mal olan şiirlerin şairi Hayaloğlu’ndan gelin bir alıntı yapalım : Hani birgün veya başka bir gün işimize yarayabilir diye, Das Kapital sanki mübarek :

“Teori, pratiği belirlemeye çalışıyordu ama pratik buna direniyordu. Bunun nedenini araştırdım ve doğanın şaşmaz dengesinde, kusursuzluğunda buldum. Doğaya aykırı hiçbirşey mümkün değil. Değiştirmek mümkün değil. Pratikte ne ise onu anlamalısın. Onu zorlayarak değiştiremezsin. Onu, o pratiğin içindeyken değiştirebilirsin. Dışardan ahkam keserek değiştiremezsin.”

“Dağlarda kar olsaydım” diyen şair dağlarda isyanlara yazdı adını. “Kod Adı Bahtiyar” gitti, giderken Ahmet’e bizden selam götürdü. “Başkaldırıyorum”u emanet bırakarak. Bu da bize yeter.

“Nankör Kedi”lere nanik.

“Puşt olmuş sevdalara” nanik.

“Birazdan kudurur deniz”, birazdan isyanlara çıkar kentler, kasabalar, köyler. «Aynalardan sakladığın yüzünü” takın, bekliyor isyanlar.

Yürü be kardeşim yürü. Haydi çekinme, sen de katıl. Her adımda göreceksin dirhem dirhem çoğaldığını. Yaralarını saracak, doğrulacaksın. Grevlerde, gösteri ve yürüyüşlerde ve isyanlarda yanımızda olacak, bizimle kolkola yürüyeceksin. Hayaloğlu Yusuf çığlıklarımızda. Sloganlarımızda. Dudaklarımızda.

Yusuf Hayaloğlu çoğalacak.

ZAFER YALÇINPINAR İLE SORULU YANITLI

Şair, yazar ve öğretim üyesi Zafer Yalçınpınar, Şubat 2011’de, “‘İkinci Yeni’ Şiir Akımı Anketi” için birçok şair, yazar gibi bana da birkaç soru sordu ben de yanıtladım. Şimdi o soruları ve o yanıtları sizlerle paylaşmanın zamanıdır. Bir-iki minik ekle. Şairlerimi ve şiirlerinde neleri sevdiğimi bir de bu vesileyle vurgulamak umuduyla :

Soru : Sizce, “İkinci Yeni” şiir akımı bitti ya da eskidi mi?

Cevap: Hayır bitmedi. Ama varolduğu yıllara kıyasla geride durduğu da kuşku götürmez. Geride durmak gündemde olmamak anlamına gelmez. Ama her şair veya her şiir de kendini öyle kolay kolay ele vermez. Dolayısıyla “İkinci Yeni»nin eskimediğini de böylece söylemiş oluyorum. Evet, eskimedi de.

Soru : Yeni kuşakta “İkinci Yeni”ye dahil olmuş ya da “İkinci Yeni”yi devam ettiren şairler var mıdır? Var ise kimlerdir?

Cevap : “Dahil olmuşları” bilemem. Ancak “devam ettiren”lerin olduğunu küçük parmağım ve bir de Çamlıca sırtlarından uçarak Paris’e kanat açan taklacı beyaz güvercinim söyledi. Onun yalancısıyım. Şair sobelemek zordur. Şair kendisi isterse yerini söyler. Tanımını yapar. Bize hariçten gazel okumak değil, onlara alkış üstüne alkış tutmak yakışır. Ve yeter. Benim yaşayan şairlerimizden alkış tuttuklarım soyadına göre yine aynen şunlardır: Bayram Balcı, Nihat Behram, Ataol Behramoğlu, Nevzat Çelik, Yılmaz Erdoğan, Cezmi Ersöz, Deniz Günal, Yusuf Hayaloğlu, Aziz Kemâl Hızıroğlu, Ahmet Kaya, Bejan Matur, Lale Müldür, Yılmaz Odabaşı, Halil İbrahim Özcan, A. Hicri Özgören, Halil Uysal (ki unutulmalardan ama unutulmaması gerekenlerdendir), Zafer Yalçınpınar, Adnan Yücel, Nihat Ziyalan... Unuttuklarım olabilir,

bağışlasınlar. Ama ben kendimi bağışlamam. Sivil adam sözünün eridir. Başkasının değil.

Soru : Sizce, “İkinci Yeni” şiir akımının öncü şairleri kimlerdir?

Cevap : Soyada göre dizilir siviller, komut almaz ve vermezler, emirleri takmazlar. Tümü “sivil” evet : Anadandoğma hem de : Ece Ayhan ceviz gibi dil kırar, aldırılmaz, İlhan Berk şiire resim bulaştırır bunun tersi de geçerlidir, Edip Cansever mahalle ve garlarda sırtını kedilere ve duvarlara yaslar, yaşlanmaz, paslanmaz, Sezai Karakoç hemşerim, dergâhtan çıkmaz, yol bilmez, yazar şiirini yalnızlıklarının kara kuyusunun derinliklerinde açmasız, Cemal Süreya darphaneye girmeseydi, emekli olsaydı daha önce ve zaman kazansaydı özgür ve sivil şiir keşke, Turgut Uyar teknil coğrafyasını en iyi bilen sivil asker, uysa da uymasa da.

Soru : Bugün, Türk şiirinde, “İkinci Yeni”nin ardından oluşmuş ve onun kadar ön plana çıkmayı başarabilmiş bir şiir akımı var mı? Var ise bu akımın getirdiği yenilik nedir? Bu akıma bağlı şairler kimlerdir?

Cevap : Türkiye'nin bütün edebiyat öğretmenlerini, ama dikkatinizi rica ediyorum en iyi bütün edebiyat öğretmenlerini çağırarak ve bu soruyu onlara sormak lazım. Sınav süresi bir saat ve sadece iki kağıt yaprak verilir. Kopya çekmek serbesttir. Kitap, defter ve notlar karıştırılabilir, alıntı yapılabilir. Bu yanıta ek olarak şunu söylemek te mümkün: Akımlar birbirine karışıyor. Tek ve egemen akım kalmadı. Akımların benzeri şeyler var. Kimi kez ise birkaç akım birbirine karışıyor ve ilginç şiirler sivil mivil ortaya çıkıyorlar. İyi aile çocukları bu işe çok şaşırıyorlar. Biz de onlara

“şaşırmayın, bugünkü dünya böyle bidünya işte” diyoruz. Bu kadar yeter sanırım.

Soru : Geleceğin şiiri nasıl olacak, şiirimiz nereye yönelecek ?

Cevap : Geleceğin şiiri geleceğin şairlerinin işi olacak. Bugünlerden kalacakları o günlerde göreceğiz. Adlarını andığım “İkinci Yeni”nin harika çocukları ile şair babalarımızın arasına mutlaka bugünkü şairlerimizden de, isimlerini saydıklarımdan da, katılacaklar olacak : Ölümsüzlüğe. Evet, şairin gidebileceği yer ölümsüzlüktür. İyi şiir eskimez. İyi şair ölümsüzdür. Bense şiir yerine şaka yazmayı sürdüreceğim. Her biri gittikçe azalan. Cümleler azalan. Sözcükler azalan. Ama nazlanmayan. Geleceğin şiirini “gitmeden” önce okumayı ne kadar çok isterdim. Ah! Bir bilseniz!

NOT : İyi şair sıkı yazar Zafer Yalçınpınar’ın eserleri ve özgeçmiş konusunda birçok kaynak zikredilebilir : Birini, aklınızda bulunsun ve mutlaka kaynağa dahil M. Davut Yücel ile söyleşisini okuyun diye, not düşeyim : Ekşi Sözlük : Her derde deva, yemeklerden önce bir tatlı kaşığı. Fazlası için doktordan pardon yazar, şair, aydın, gazeteci, öğretim üyesi tanıdıklarınızdan veya böyle birinden tarihli ve imzalı, siyah tükenmezle yazılmış reçete şart.

Anket’in künyesi şöyle : 50 Yılın Ardında “İkinci Yeni” 2011 Anketi. Hazırlayan : Zafer Yalçınpınar.

Katılımcılar : Ahmet Kılınç, Alaaddin Emre, Aliye Özlü, Alp Yılmaz, Altay Ömer Erdoğan, Arda Aras Soylu, Arda Gülyan, Arzu Karadağ, Aslı Yücel, Atakan Korkmaz, Aziz Kemâl Hızıroğlu, Barış Yarsel, Bedrettin Aykın, Betül Yegül, Burak Eroğlu, Cavit Mukaddes, Cemil Aydın, Cengiz Kılçer, Cengiz Orhan, Cengiz Özdemir, Cüneyt Ateş, Derya Bal, Doğan Başkır, Duygu Güles, Emin Karabal, Emre Özden, Esat Başak, Gökhan Ertekin, Güher

Gürmen, Gürkan Çevik, Hakan Demir, Hakan İşcen, Halim Yazıcı, Hande Edremit, Harun Kapan, Hayri K. Yetik, Hilal (Soyadsız), Işık Toprak, İskender Ulaş, Kadir Kılıçaslan, Kevser Peker, Kibar Karini, Levent Karataş, M. Gülderen Sütçüler, M. Mazhar Alphan, M. Şehmus Güzel, Mavi Esra Pak, Mehmet Koz, Melike Uzun, Meltem Bulut, Merve Babacan, Metin Kızılcıoğlu, Mustafa Güneri, Mustafa Yiđit, Mustafa Berkay Işık, Nevzat Tuna, Neylan Doğan, Nihan Gezerođlu, Nihat Kaçođlu, Nurten Uyar, Osman Namdar, Saffet Arün, Samet Bilal Uyanık, Selahattin Yolgiden, Sena Yıldız, Senem Korkmaz, Serbülent Alkan, Serdal Köçer, Serkan Akçam, Şahin Eren, Şenol Topçu, Şuheda Kavurkacı, Tayfun Ak, Tayfun Polat, Uluer Aydođdu, Ümit Bayazođlu, Vedat Kamer, Volkan Odabaş, Y. Teoman Serinkaya, Yasemin Çađlayan. Yalçınpınar'ın giriş yazısını, katılımcıların yanıtlarını içeren ANKET'in tümü değişik sitelerde sunuluyor. Yalçınpınar'ın adını ve soyadını, anketin başlığını yazın, tıklayın, sonrası Google Baba'nın işi. Size okumak kalıyor. Zevkle.

M. ŞEHMUS GÜZEL

ŞAIRLERİM.BİR

ekitap.ayorum.com